

Evropski socijalni model

Plan nastave

Način rada

- Predavanja i vježbe:
 - Utorak od 17.00 do 19.00 sati
 - Provjera znanja:
 - 20 % prisustvo nastavi
 - 20 % kolokvijum
 - 10 % prezentacija, esej ili prikaz
 - 50 % završni ispit
-

Literatura:

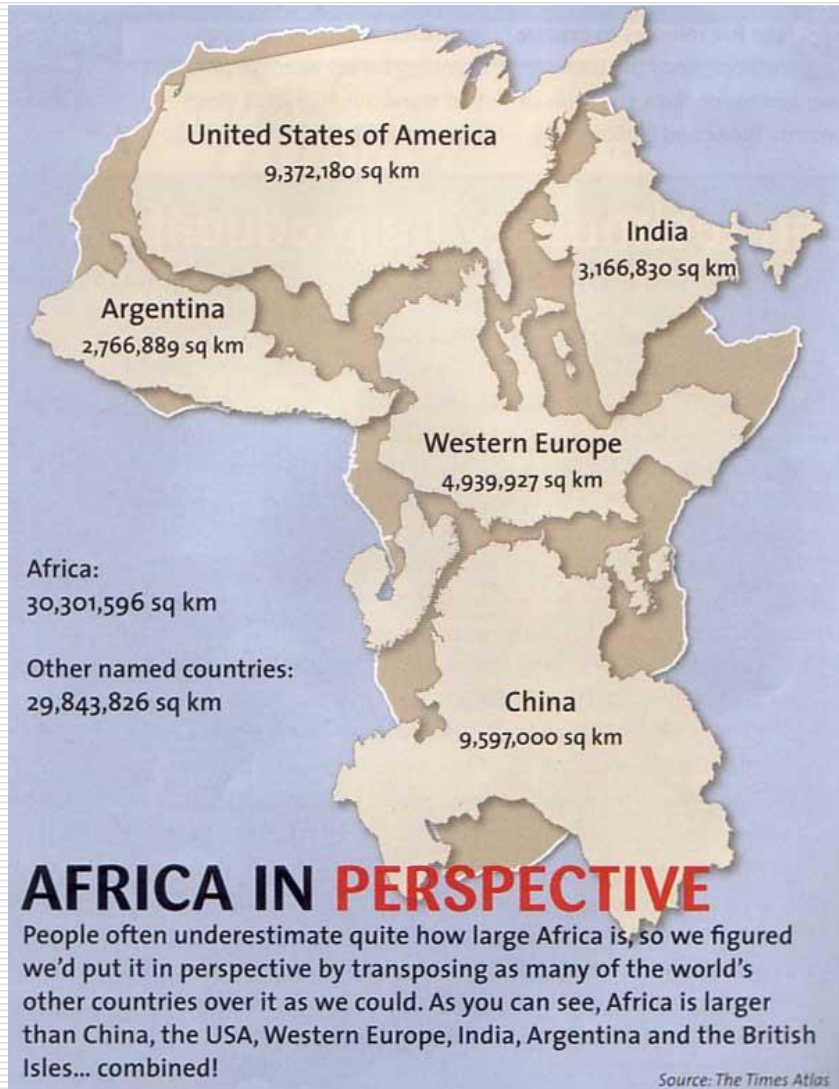
- Đurić, Dragan: *Evropski socijalni model*, UPNS, FPN, Čigoja, Beograd, 2013
 - Dodatna literatura:
 - Vukovic, Drenka; Čekerevac, Ana (priređile): *Socijalna politika u procesu evropskih integracija*, Fakultet političkih nauka, Beograd, 2006
 - Zrinišćak, Siniša (uredio): *Socijalna država u 21. stoljeću – privid ili stvarnost?* Pravni fakultet, Zagreb, 2006
 - Schmögnerová, Brigita: *The European Social Model: Reconstruction or Destruction?* Friedrich Ebert Stiftung, Bonn, 2005
 - U toku semestra će biti dopunjavana sa aktuelnim tekstovima
-

Dokumenti:

- Evropska socijalna povelja
- Povelja o osnovnim pravima u Evropskoj uniji, Nica, 2000
- Strategija "Evropa 2020"
- Strategija JIE 2020
- Lisabonski ugovor...
- Skrining izvještaji EK za pojedina pregovaračka poglavlja

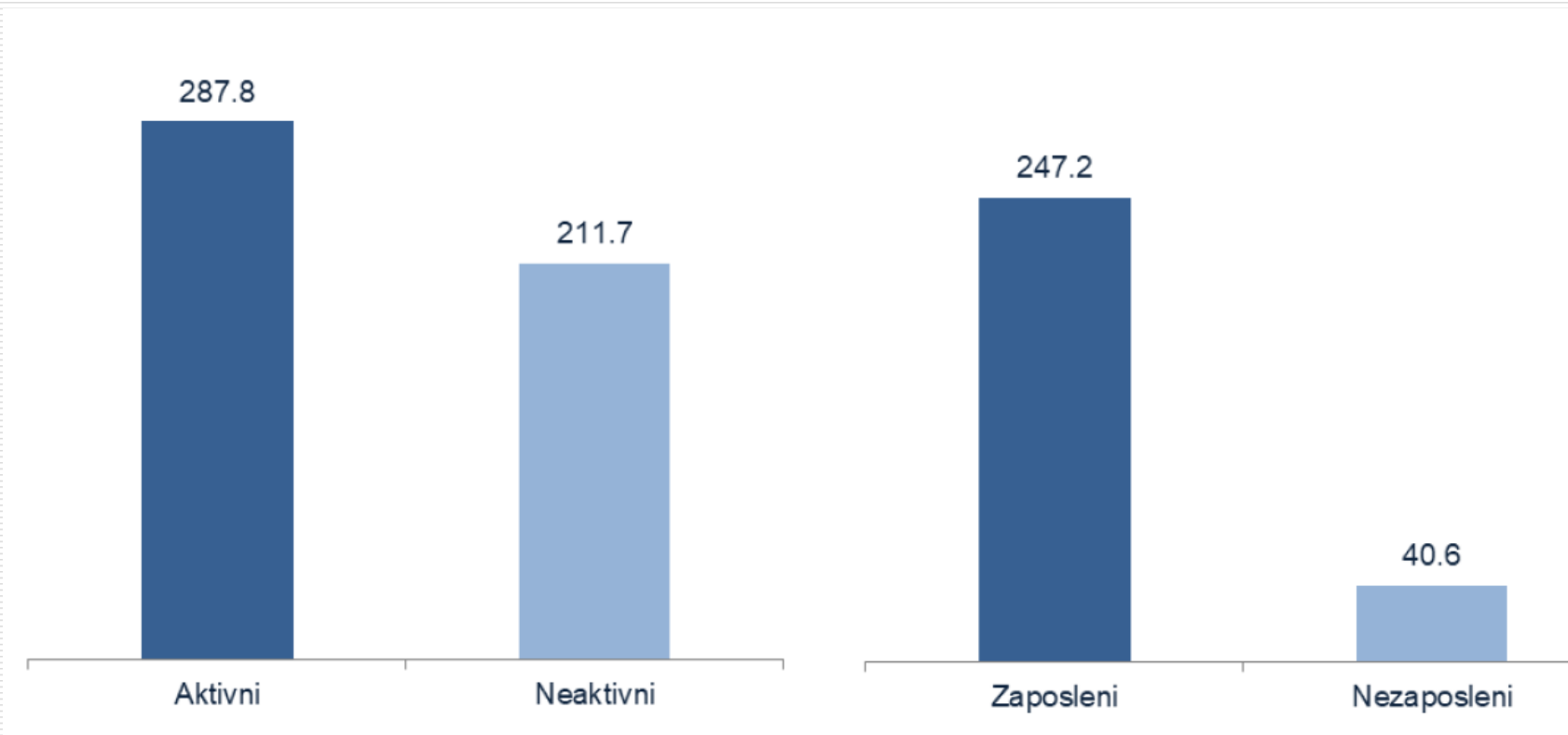
- U toku semestra će dodatna literatura i dokumenti biti postavljeni na internet stranicu fakulteta

Upozorenja sa poređenjem



- ❑ Broj stanovnika EU je u odnosu na broj stanovnika Crne Gore veći 8.064 puta
- ❑ U institucijama EU radi oko 40.000 ljudi, 4 puta više no u državnim organima Crne Gore, ali manje no u javnom sektoru Crne Gore

Radno sposobno stanovništvo



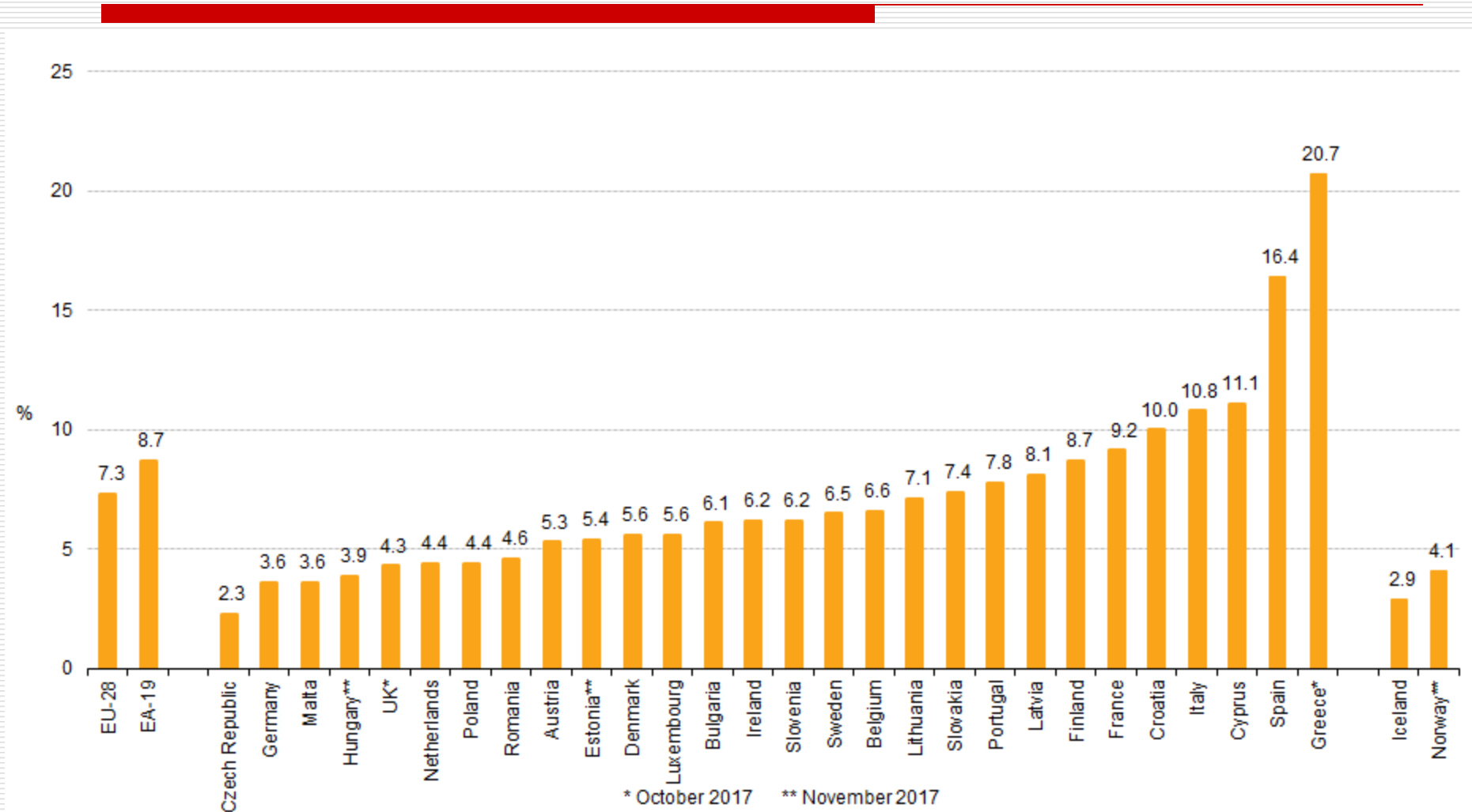
Statistika - definicije

- ❑ **Aktivno stanovništvo** (radnu snagu) čine sva zaposlena i nezaposlena lica stara 15 i više godina.
- ❑ **Neaktivno stanovništvo** su sva lica stara 15 i više godina koja nijesu zaposlena i koja aktivno ne traže posao.
- ❑ **Stopa aktivnosti** predstavlja procenat aktivnog stanovništva u ukupnom stanovništvu starom 15 i više godina.
- ❑ **Stopa zaposlenosti** predstavlja procenat zaposlenih u ukupnom stanovništvu starom 15 i više godina.
- ❑ **Stopa nezaposlenosti** predstavlja procenat nezaposlenih u ukupnom broju aktivnih stanovnika.
- ❑ **Registrovana stopa nezaposlenosti** ZZZCG - odnos broja registrovanih nezaposlenih lica sa evidencije ZZZCG i aktivnog stanovništva (zaposleni+nezaposleni) prema Popisu stanovnika
- ❑ **Stopa neaktivnosti** predstavlja procenat neaktivnog stanovništva u ukupnom stanovništvu starom 15 i više godina.
- ❑ **Radno sposobno stanovništvo** obuhvata sve osobe starosti 15 i više godina.

Crna Gora, ARS 2018(III)

- Stopa zaposlenosti
 - 2018 (III kvartal) - 49,5%
 - Stopa nezaposlenosti: 14,1%
 - ZZZCG - Stopa nezaposlenosti - 16,64% (?)
 - Stopa neaktivnosti: 42,4%
 - Regionalne razlike
 - Slaba mobilnost
 - Sjeverni region:
 - Stopa siromaštva - 18,3%
 - 1/3 ukupnog stanovništva
 - 1/2 siromašnih
-

Stopa nezaposlenosti u EU dec.2017



Nezaposlenost u EU

- Januar 2014, Eurostat:
 - Stopa nezaposlenosti u EU - 10,7%
 - Radi se o 26 miliona ljudi.
 - Grčka - 27,8%;
 - Španija - 25,8%;
 - Austrija - 4,9%;
 - Njemačka - 5,1%;
 - Decembar 2017, Eurostat:
 - Stopa nezaposlenosti u EU - 7,3 %
 - Radi se o 22 miliona ljudi.
 - Grčka - 20,7%;
 - Španija - 16,4%;
 - Češka - 2,3%;
 - Njemačka - 3,6%;
-

Socijalne tenzije podrška

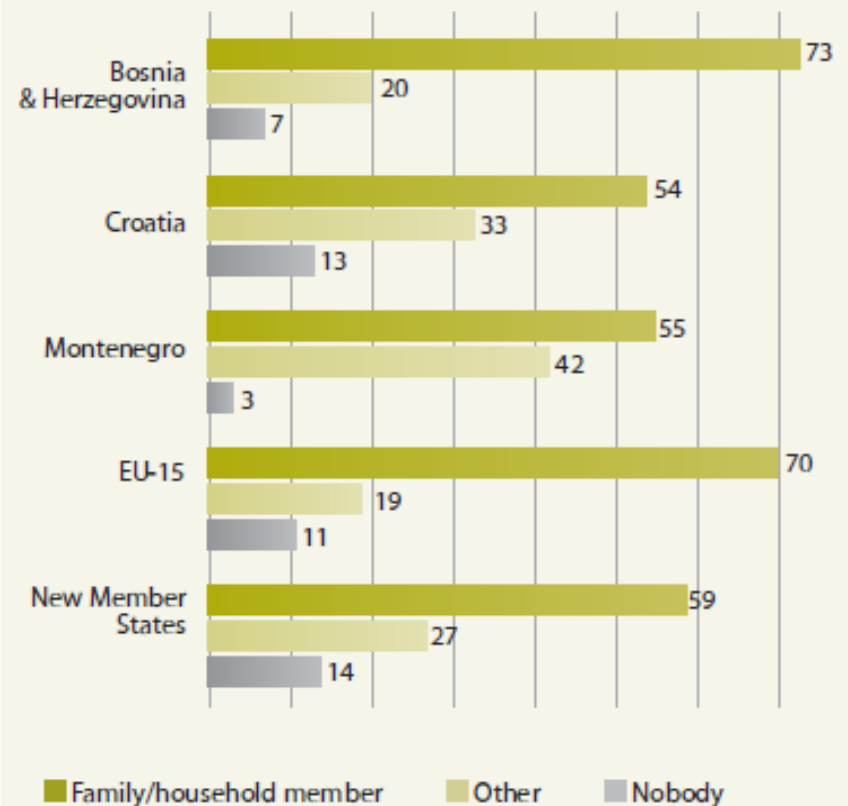
Figure 2. Tensions between different social groups

Percentage of people who believe that lots of tensions exist between different social groups in their country (%)



Figure 1. Sources of help and support

If you needed to urgently raise €500 in an emergency, from whom would you get support?



Socijalni aspekti procesa integracija

- ❑ Sve važniji segment procesa evropskih integracija.
- ❑ Svijest da socijalna pravda i socijalna ravnoteža daju pozitivan doprinos ekonomskom razvoju, odnosno da ekonomski razvoj mora pozitivno da se odrazi na socijalnu koheziju.
- ❑ Postepeno ugrađivan u proces integracija
- ❑ Ekonomija, pravo, politika...
- ❑ Uloga države u ispravljanju tržišnih grešaka

Evropski socijalni model

- ❑ Model? Evropski? Socijalni?
 - ❑ „Vizija društva“ koja podrazumijeva „punu zaposlenost, kvalitetna radna mjesta, jednake mogućnosti i socijalnu zaštitu za sve“.
 - ❑ Kontrast u odnosu na američki model regulisanja odnosa na tržištu rada i ukupno u oblasti socijalne politike.
 - ❑ Termin usmjeren ka građenju zajedničkog identiteta u Evropskoj uniji naspram ostatku svijeta.
 - ❑ Cjelina zajedničkih vrijednosti i principa u oblasti socijalne politike koji se kontinuirano dograđuju na nivou EU od samog nastanka prvih evropskih zajednica, ali se posebno značajno razvija od Mاستrihta
-

Međunarodni i evropski standardi

- ❑ 1919 – MOR
 - ❑ 1961 – Evropska socijalna povelja
 - ❑ 1966 - Međunarodni pakt o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima
 - ❑ 1989 – Povelja Zajednice o osnovnim socijalnim pravima radnika
 - ❑ 1996 - Inovirana Evropska socijalna povelja
 - ❑ 2000 – Povelja o osnovnim pravima u EU
-

Socijalno-politički instrumenti

- ❑ Sistemi **socijalne sigurnosti** (pokrivaju bolest, starost, radnu nesposobnost, nezaposlenost ili siromaštvo uopšte)
 - ❑ Individualna i kolektivna **prava zaposlenih** (zaštita zaposlenih od uslova rada koji ugrožavaju ljudsko dostojanstvo)
 - ❑ **Sve više**: kontinuirano obrazovanje, obuke i prekvalifikacije, aktivno učešće organizacija civilnog društva
-

Modeli socijalnih država

- Gospa Esping-Endersen:
 - Socijalno-liberalni model
 - Socijalno-demokratski model
 - Korporativni / neokonzervativni model
 - Naknadne podjele uključile i:
 - Mediteranski model
-

Sapirova tipologija modela u Evropi

	Jednakost	Efikasnost
	Nisko	Visoko
Visoko	Kontinentalni model	Nordijski Model
Nisko	Mediteranski model	Anglosaksonski model

Evropski socijalni model

- ❑ »Demokratija i individualna prava, slobodno kolektivno pregovaranje, tržišna ekonomija, jednake mogućnosti za sve, država blagostanja i solidarnost«. (European Commission: *White Papare on Social Policy*, COM (94) 333)
 - ❑ Ugovor o funkcionisanju EU
 - Naslov IV – Sloboda kretanja radnika, usluga i kapitala, Glava 1 – Radnici
 - ❑ Članovi 45 - 48
 - Naslov IX – Zapošljavanje
 - ❑ Članovi 145 - 150
 - Naslov X – Socijalna politika
 - ❑ Članovi 151 - 161
 - Naslov XI – Evropski socijalni fond
 - ❑ Članovi 162 - 164
 - ❑ Povelja o osnovnim pravima EU (Nica 2000)
 - ❑ Lisabonska strategija
 - ❑ EU 2020
-

Zadaci EU

- 1) unapredi **ekonomski i društveni progres** i **visok nivo zapošljavanja**, da postigne izbalansiran i održiv razvoj, posebno kroz stvaranje oblasti bez unutrašnjih granica, kroz jačanje **ekonomske i društvene kohezije** i kroz uspostavljanje ekonomske i monetarne unije, koja konačno uključuje jedinstvenu valutu...
- ...
- 4) održava i razvija Uniju kao oblast **slobode, sigurnosti i pravde**, u kojoj je **slobodno kretanje osoba** osigurano u vezi sa odgovarajućim mjerama u pogledu kontrole spoljnih granica, azila, imigracije, kao i prevencije i suzbijanja kriminala;

Lisabonski Ugovor o EU, član 3:

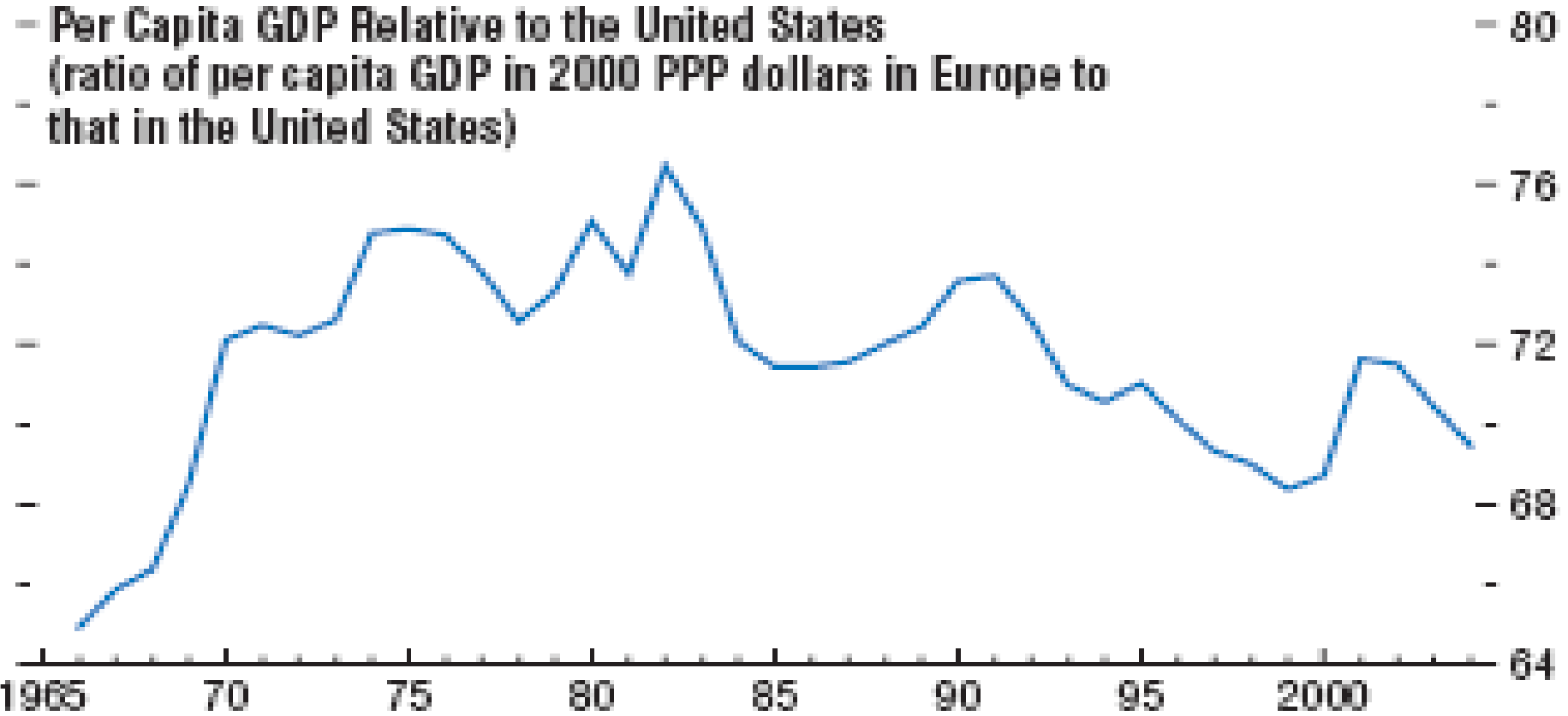
- Unija radi na održivom razvoju Evrope, koji počiva na uravnoteženom ekonomskom rastu i stabilnosti cijena, **visoko konkurentnoj socijalnoj tržišnoj privredi**, čiji je cilj puna zaposlenost i društveni napredak, kao i visok nivo zaštite i poboljšanje kvaliteta životne sredine. Unija podstiče naučni i tehnički napredak.
 - Unija se bori **protiv društvene isključenosti i diskriminacije i podstiče socijalnu pravdu** i zaštitu, ravnopravnost žena i muškaraca, solidarnost između generacija i zaštitu prava djeteta.
 - Unija **unapređuje ekonomsku, socijalnu i teritorijalnu koheziju i solidarnost** među državama članicama.
 - Unija poštuje svoju bogatu **kulturnu i jezičku različitost** i obezbjeđuje očuvanje i unapređenje evropske kulturne baštine.
-

Kriza i novi modeli blagostanja

- ❑ Zlatna era države blagostanja – kraj 70-ih godina
- ❑ Pluralizam blagostanja
 - Uloga civilnog društva
 - Partnerski projekti vladinog i nevladinog sektora
- ❑ Welfare state - Welfare society
- ❑ Društvo blagostanja
 - Počiva na aktivnim građanima i građanskim asocijacijama koje država aktivira i finansijski podržava
 - Participacija, decentralizacija
- ❑ Kapitalizam blagostanja - socijalna dimenzija kapitalizma
- ❑ Ljudski kapital je najznačajniji resurs za dinamičnu, konkurentnu i na znanju zasnovanu ekonomiju.
- ❑ Treći put - doživotno učenje - Gidens

Figure 1.13. Europe: Why Has per Capita GDP Stagnated Relative to the United States?

Since 1970, strong European productivity growth has been offset by falling working hours and lower labor utilization. While these trends have partly reversed since 1995, low labor utilization remains a key concern, especially in continental Europe.



Izazovi pred ESM

- ❑ Uticaj globalizacije i jačanja konkurentnosti,
 - ❑ Tehnološki i informacijski razvoj - razvoj ekonomije zasnovane na znanju,
 - ❑ Demografske promjene u evropskim društvima,
 - ❑ Veliki troškovi evropskog socijalnog modela,
 - ❑ Sporiji ekonomski rast, visoka nezaposlenost...
 - ❑ Pristupanje siromašnijih država
 - ❑ ESM kao uzrok ekonomskog zaostajanja EU na globalnom nivou?
-

Nove države članice

- ❑ Socijalni aspekti tranzicije
 - ❑ Trojanski konj
 - ❑ Uloga socijalnih partnera
 - ❑ Ideološka osnova protivnika proširenja
 - ❑ Tržište rada
 - ❑ Socijalni damping
-

Oblasti socijalnih prava u EU

- ❑ Sloboda kretanja radnika
 - ❑ Koordinacija sistema socijalne sigurnosti
 - ❑ Uslovi rada, prava po osnovu rada
 - ❑ Jednakost muškaraca i žena
 - ❑ Zaštita na radu (zdravlje i sigurnost)
 - ❑ Socijalni dijalog
-

Ekonomska i socijalna kohezija

- Rimski ugovor
 - Član 158 Ugovora o EZ – smanjivanje razlika između nivoa razvijenosti raznih regiona.
 - Član 136 Ugovora o EZ - Evropski socijalni fond
 - Evropski put povezivanja ekonomskog i socijalnog razvoja.
 - Postepeno priširenje interesa i nadležnosti EU sa makroekonomske politike i zapošljavanja na oblast socijalne politike.
 - Strukturni fondovi, poljoprivredni fondovi, Kohezioni fond.
 - Socijalna agenda 2005 – 2010, Lisabonska strategija, Evropa 2020, Programi Unije...
-

Socijalni *acquis* EU

- ❑ 2. poglavlje - tiče se slobodnog kretanja ljudi (36+11);
 - ❑ 19. poglavlje - tiče se socijalne politike i zapošljavanja (187+200);
 - ❑ 22. poglavlje – Evropski socijalni fond;
 - ❑ 23. poglavlje – u vezi ljudskih prava;
 - ❑ 28. poglavlje - odnosi se na zaštitu potrošača i zdravlje.
-

Socijalni *acquis*

- 2 05.10 Freedom of movement for workers
 - 2 05.20.40 Social security
 - 2 05.20.40.10 Principles of social security
 - 2 05.20.40.20 Application to migrant workers

 - 19 05. Freedom of movement for workers and social policy
 - 19 05.20 Social policy
 - 19 05.20.05 General social provisions
 - 19 05.20.20 Working conditions
 - 19 05.20.20.10 Safety at work
 - 19 05.20.20.20 Wages, income and working hours
 - 19 05.20.20.30 Industrial relations
 - 19 05.20.30 Employment and unemployment
 - 19 05.20.30.10 Programmes and statistics
 - 19 05.20.30.20 Protection of workers
 - 19 05.20.30.30 Employment incentives
 - 19 05.20.50 Approximation of certain social provisions

 - 22 05.20.10 European Social Fund (ESF)
 - 22 05.20.10.10 Organisation and reform of the ESF
 - 22 05.20.10.20 Administrative and financial procedures of the ESF
 - 22 05.20.10.30 Operations of the ESF
-

Socijalni *acquis*

- “Meko” i “tvrdo” pravo EU
 - Modeli harmonizacije i aproksimacije zakonodavstva
 - Otvoreni metod koordinacije
 - Izmjene koje je donio Lisabonski ugovor...
-

Lisabonska strategija 2000-2010

- „EU će postati najkonkurentnija i najdinamičnija ekonomija na svijetu, zasnovano na znanju, sposobna da ostvari održivi ekonomski rast s više kvalitetnih radnih mjesta i većom socijalnom kohezijom”
 - Modernizacija evropskog socijalnog modela, investiranje u ljude i borbu protiv socijalne isključenosti
 - Prioriteti:
 - Jačanje unutrašnjeg tržišta;
 - Istraživanje i razvoj, obrazovanje, inovacije i preduzetništvo;
 - Zaposlenost i socijalna kohezija;
 - Zaštita okoline i održivi razvoj.
 - Istorijska, a ne samo ekonomska, konkurentnost Evropske unije u globalnim tokovima suštinski zavisi od toga kakav će biti njen socijalni lik.
 - Pokušaj integracije socijalne i ekonomske politike
 - Revizija 2005. godine
 - Nova strategija – Evropa 2020
-

Evropa 2020: prioriteti

- **Brzi rast:** razvoj privrede koja se zasniva na znanju i inovaciji;
 - **Održivi rast:** promovisanje privrede sa efikasnom upotrebom izvora, koja će biti konkurentnija i više orijentisana ka životnoj sredini;
 - **Inkluzivni rast:** podsticanje ekonomije sa visokom stopom zaposlenosti koja obezbjedjuje socijalnu i teritorijalnu koheziju.
-

Evropa 2020: ciljevi

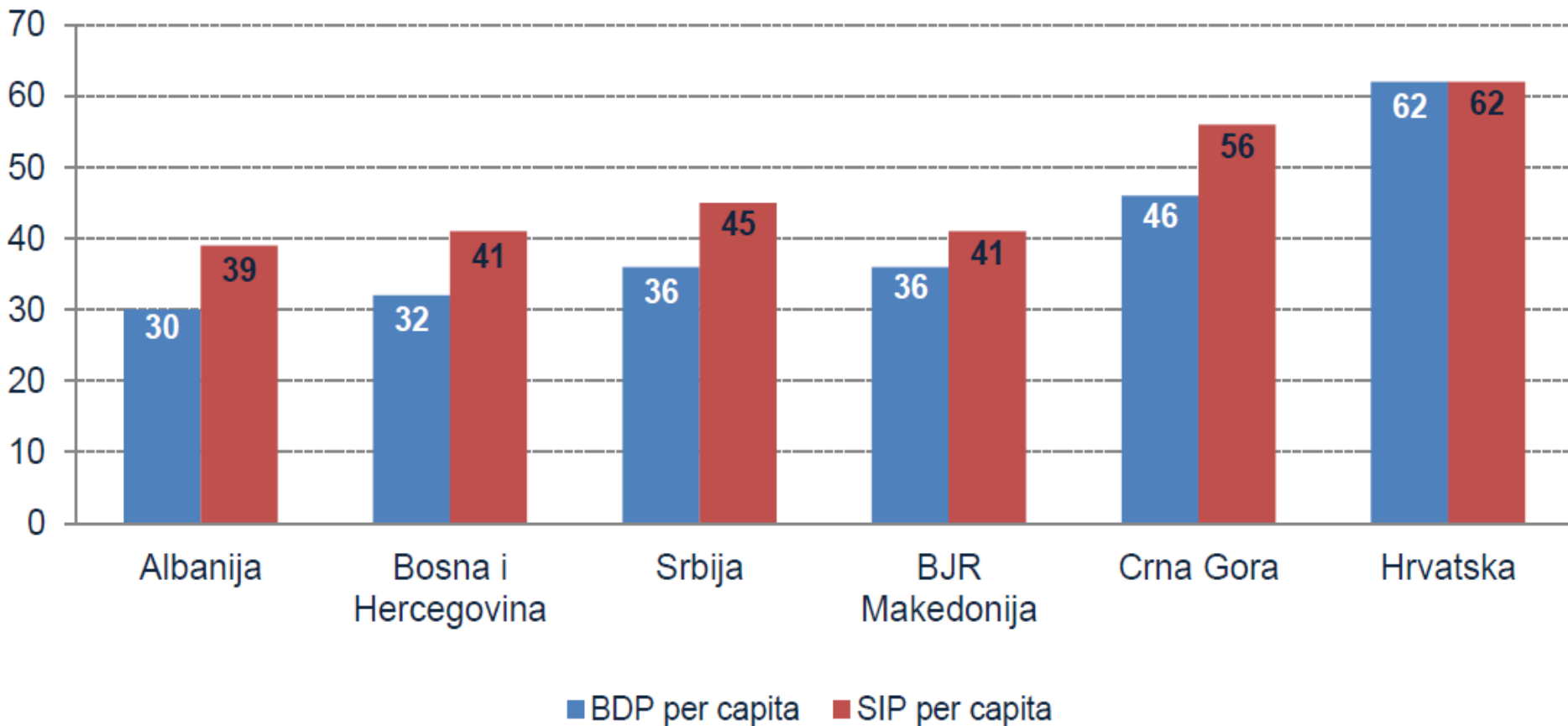
- ❑ 75 % stanovništva, starosti između 20-64 godina treba da bude zaposleno;
 - ❑ 3% evropskog BDP-a da se ulaže u istraživanje i razvoj;
 - ❑ Ispuniti tzv. "20/20/20" klimatsko-energetske ciljeve (uključujući i povećanje na 30% smanjenja emisije gasova u idealnim uslovima);
 - ❑ Udio osoba koja rano napuštaju školovanje treba smanjiti ispod 10% i najmanje 40% mlađih generacija treba imati treći stepen obrazovanja;
 - ❑ Smanjiti broj stanovnika na ivici siromaštva za još 20 miliona.
 - ❑ Sedam ključnih inicijativa
-

Poređenje BDP, *per capita, pps*

	2006	2013	2015	2016	2017
EU 27/28	100	100	100	100	100
Euro zona 17/19	110	107	106	106	106
Luksemburg	267	258	263	258	253
Njemačka	115	124	124	123	124
Slovenija	88	81	83	83	85
Države Jugoistočne Evrope					
Hrvatska	58	59	58	60	62
Crna Gora	36	41	42	45	46
Rumunija	38	55	57	58	63
Bugarska	38	46	47	49	49
Srbija	32	38	36	37	36
Makedonija	30	35	36	37	36
BiH	27	29	30	32	32
Albanija	23	28	28	29	30

BDP i SIP po stanovniku

EU28=100



SIP - stvarna individualna potrošnja po stanovniku prema standardu kupovne moći

Crna Gora pred izazovima ESM

- Tok procesa evropskih integracija u CG
 - Ključna postignuća i izazovi – NPI, PP
 - Ekonomsko - socijalni model?
 - Siromaštvo – PRSP; Inkluzija - HDR
 - Zaposlenost – zapošljivost
 - Fleksibilnost – fleksigurnost
 - Zaštita i/ili razvoj
 - ESRP
 - Socijalni savjet
 - Fasadna demokratija
 - Institucije osnivane sa ciljem da doprinesu socijademokratizovanju novih odnosa između svijeta rada i svijeta kapitala zapravo doprinose neoliberalnim rješenjima.
-

Linkovi

- Korisne informacije:
 - <http://ec.europa.eu/eures>
 - (evropski portal posvećen mobilnosti radnika)
 - <http://ec.europa.eu/youreurope>
 - (sloboda kretanja u EU)
 - http://ec.europa.eu/employment_social/social_security_schemes/index_en.htm
 - (koordinacija sistema socijalne sigurnosti)
 - <http://ec.europa.eu/enlargement/index.htm>
 - (opšte informacije o proširenju EU)
 - <http://eur-lex.europa.eu/en/index.htm>
 - (pravni akti EU)
-

Teme za seminarske radove

1. Esping-Andersenovi modeli socijalne države
 2. Kriza socijalne države: uzroci i rješenja
 3. Posljedice globalizacije u ekonomsko-socijalnoj oblasti
 4. Socijalni dijalog u EU
 5. Razlike između evropskog i američkog modela
 6. Sloboda kretanja radnika u EU
 7. Ograničenja slobode kretanja radnika za nove države članice EU
 8. Uloga civilnog društva u rekonstrukciji države blagostanuja
 9. Nove države članice kao Trojanski konj za ESM
 10. Sapirovo izvješće
 11. Kokovo izvješće
 12. Strategija Evropa 2020
 13. Evropski Ekonomsko-socijalni komitet
 14. Ugovor iz Lisabona
 15. Povelja o osnovnim pravima EU
 16. Evropski savjeti zaposlenih
 17. Otvoreni metod koordinacije
 18. Strategija JIE 2020
-

Komunikacija

□ d.djuric@respaweb.eu
